

Bilge İş - Türkiye'nin En Büyük Kitlesele, Açık, Çevrim içi Ders (KAÇD) Portalı: Kullanıcı Eğilimleri

Büşra Küçük

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
kucuk.busra@metu.edu.tr

Sezin Eşfer

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
esfer@metu.edu.tr

Berkan Çelik

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
berkancx@gmail.com

Kürşat Çağltay

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü
kursat@metu.edu.tr

ÖZET

Dünyada Massive Open Online Courses (MOOC) olarak tanımlanan, Kitlesele, Açık, Çevrim içi Derslerin (KAÇD) tüm dünyada yaygınlaşması ile birlikte, eğitimde teknolojinin ve demokratikleşmenin etkisi daha belirgin hale gelmiştir. Eğitimde “devrim” olarak nitelendirilen KAÇD’lerin ülkemizdeki örneklerinden birisi olan Bilge İş, Kasım 2017 itibariyle 100 adet ders, 37 bini aşkın kullanıcısı ve 14 bini aşkın sertifikası ile ülkemizin en büyük KAÇD portalı olmuştur. Bu büyüklükte bir KAÇD portalinin kullanımının ilk sonuçlarını paylaşmak, kullanıcılarının demografik bilgilerini ve kullanıcı eğilimlerini belirlemek; ülkemizde uzaktan eğitimin ve hayat boyu öğrenmenin durumunu görmek açısından oldukça önemlidir. Betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak, Bilge İş kullanıcılarının tanımlandığı bu çalışmada, portal üzerinden elde edilen veriler analiz edilerek, güncel durum saptanmaya çalışılmış, en çok ve en az ilgi gören dersler, kullanıcıların sertifika alma süreleri gibi değişkenler ile portaldeki kullanıcı eğilimleri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler

Bilge İş; KAÇD; hayat boyu öğrenme; KAÇD Portalı; Kullanıcı Eğilimleri

ABSTRACT

With the expansion of massive, online, and open courses (MOOCs) all over the world, the influence of technology and democratization on education has become more prominent. Having been one of the examples of MOOCs, which have been characterized as a “revolution” in education, in our country, Bilge İş became the biggest MOOC portal of Turkey as of November 2017 by means of

providing 100 courses, having more than 37000 registered users and distributing over 14000 certificates. Sharing the initial results of the use of a MOOC portal at this size, determining the users' demographic information and user trends are very important to see the situation of e-learning and lifelong learning in our country. In this descriptive study which utilized descriptive statistical analyses, the data obtained from the portal were analyzed, and the current status of the portal, the user demographics, the most and least registered courses, the users' certificate earning duration, and the user trends in the portal were explored.

Keywords

Bilge İş; MOOCs; MOOC Portal; User Trends

GİRİŞ

Uzaktan eğitime ve açık öğrenme kaynaklarına yönelik dünyada pek çok girişim olmasına rağmen, ülkemizde henüz KAÇD’lerin yaygınlaştığını söylemek mümkün değildir. Geçmişle karşılaştırıldığında, öğrenenlerin özellikle de yetişkinlerin öğrenme ihtiyaçlarının çok daha çabuk değişebildiği bir dünyada yaşamaktayız. Üstelik bu ihtiyaçların da mümkün olduğu kadar hızlı bir şekilde karşılanması yönünde beklentiler artmaktadır. Bu bağlamda, pek çok insan KAÇD’leri etkili bir çözüm olarak görmektedir [1]. Bu öğrenme ortamlarına ilişkin literatürde oldukça önemli ve çok sayıda çalışmalar olmasına rağmen [2], KAÇD verimliliği, akademik değeri gibi konularda tartışmalar halen sürmektedir [3].

Bir KAÇD’nin etkililiğini anlayabilmek için en önemli faktörler arasında kayıtlı öğrencilerin görüş ve tercihleri yer almaktadır [4]. KAÇD kullanıcılarında karşılaşılan en

önemli problem dersi bırakma oranlarının yüksek olmasıdır [5] bu bağlamda kullanıcıları tanımak, beklentileri ve kullanım eğilimlerini tespit etmek oldukça önemlidir.

Kitlesel, Açık,Çevrim içi Dersler (KAÇD)

Uluslararası literatürde Massive Open Online Courses (MOOCs) olarak tanımlanan KAÇD'lerin örneklerini ülkemizde Akadema (Anadolu Üniversitesi), Atademix (Atatürk Üniversitesi), Bilgeİş (Orta Doğu Teknik Üniversitesi) gibi KAÇD portallerinde görmek mümkündür. Yurt dışında ise, EdX, Coursera, Futurelearn, KhanAcademy, Udacity, Udemy, Alison gibi birçok popüler KAÇD Portalı örneği mevcuttur. KAÇD genel olarak herkese açık, dünyanın her yerinden ulaşılabilen, ücretsiz ve çevrim içi dersler olarak tanımlanabilirler [6,7]. Çoğunlukla, videoların, yazılı materyallerin, sınavların, ödevlerin, tartışmaların vb. ders bileşenlerinin bir araya getirilmesiyle oluşmuşlardır [8]. Özellikle gelişmiş ülkelerin yüksek öğretim kurumları tarafından yüksek ilgi gösterilen KAÇD ile kitlesel ve ücretsiz eğitim mümkün olmaktadır. Bu anlamda, ülkemizin ders sayısı, kullanıcı sayısı ve büyüme oranı anlamında en büyük KAÇD Portalı olan Bilgeİş'in kullanıcı eğilimlerini incelemek önemlidir. Özellikle bilimsel verilere dayalı çalışmalar, bir öğrenme aracı olarak KAÇD'lerin tercih edilebilirliği ve kullanımını anlayabilmek açısından önemli katkılar sunmaktadır [9, 10].

Bilgeİş

Bilgeİş ülkemizde 2016 yılında 10 ders ile çevrim içi ve ücretsiz dersler vermeye başlamış ve 2017 Ağustos ayı itibarıyla de kullanıcılarına 100 ders ile hizmet vermeye devam eden bir öğrenme portalidir. ODTÜ rehberliği ile bir AB Projesi olarak doğmuş olan bu projenin geliştirilmesi süreci Ekim 2017 de başarıyla tamamlanmış ve tam kapasite çalışmaya başlamıştır. Şu anda da ODTÜ'de Bilgeİş için yeni dersler üretme, mevcut dersleri ve portalı (Şekil 1) geliştirme çalışmaları devam etmektedir.

Şekil 1. bilgeis.net Portalı

Bilgeİş, "bilişimle gelişen iş dünyası" sloganıyla yola çıkmış, Avrupa Birliği ve Türkiye mali iş birliği kapsamında 22 ay süresince Orta Doğu Teknik Üniversitesi tarafından tasarlanıp geliştirilmiştir. Bilgi ve İletişim Teknolojilerini (BİT) kullanarak KOBİ çalışanları ve yöneticilerinin mesleki kapasitelerinin artırılmasına, teknolojiye uyumu geliştirilmiş bir iş gücü piyasası oluşturulmasına ve Türkiye'de hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesine destek vermek hedefleriyle uygulanmıştır. Hedef kitle olarak her ne kadar KOBİ çalışanlarına yönelik dersler hazırlanmış olsa da, Bilgeİş portalı öğrenciler, işsizler, engelli bireyler gibi pek çok kullanıcı grubu dahil olmak üzere öğrenmek isteyen herkese açıktır.

Ülkemizdeki diğer KAÇD Portalleri

Akadema (Anadolu Üniversitesi) ve Atademix (Atatürk Üniversitesi) üniversiteler tarafından sağlanan KAÇD portallerine ülkemizden örnek olarak verilebilir., Atademix 2015 yılında Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma merkezi tarafından kurulmuştur ve kullanıcılarına farklı konularda 13 adet KAÇD sunmaktadır. Ders süreleri 4-8 hafta arasında değişmekte ve üniversitenin öğretim üyeleri tarafından yönetilmektedir. Akadema ise 34 yıllık uzaktan eğitim tecrübesi ile Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulmuş olan ve 70'e yakın KAÇD sunan bir portaldir. Akadema'da dersler 2 farklı şekilde sunulmaktadır: rehber gözetimli ve kendi kendine bitirilebilen dersler. Üniversiteplus ise diğer KAÇD portallerinden farklı olarak hem Yeditepe Üniversitesi hem de İstanbul Teknik Üniversitesi tarafından verilen dersleri içermektedir.

Çalışmanın Önemi

Türkiye'nin kitlesel, açık ders formatında geliştirilmiş, kolay ulaşılabilen, içerisinde 100 adet çevrim içi ders barındıran KAÇD portalı olan Bilgeis.net, insanların ihtiyaç duydukları eğitimlere kolayca İnternet üzerinden ulaşabildikleri, ücretsiz olarak dersleri alabildikleri ve eğer

dersleri başarıyla tamamlarlarsa sertifika alabildikleri bir eğitim noktası haline gelmiştir. Bu yüzden, bu portalin kullanıcıların genel kullanım eğilimlerini ortaya koyabilmek, hem ulusal hem de uluslararası seviyede çıkarımlar yapmaya olanak sağlayacaktır. Ülkemizde yetişkinlerin öğrenme ihtiyaçlarının tespit edilmesi ve kullanıcı tercihlerinin tespit edilmesi açısından bu çok önemlidir.

Yöntem

Çalışmanın yöntemi betimleyici nicel araştırmadır. Çalışmada betimleyici araştırma yoluyla Bilgeİş portalinin güncel durumu saptanmaya çalışılmış ve kullanıcı demografikleri, en çok ilgi gören dersler, en az ilgi gören dersler, kullanıcıların sertifika alma süreleri ve portaldeki kullanıcı eğilimi betimlenmeye çalışılmıştır.

Araştırma Soruları

Araştırma kapsamında Bilgeİş KAÇD Portaline ile ilgili olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Kullanıcıların cinsiyet, iş durumu, yaş ve şehir değişkenleri nasıl değişmektedir?
2. En çok ilgi gören dersler hangileridir?
3. En az ilgi gören dersler hangileridir?
4. Kullanıcıların sertifika alma süreleri nasıl değişmektedir?
5. Kullanıcı eğilimleri nasıl değişmektedir?

Veri Toplama Süreci

Araştırma sorularını cevaplayabilmek için gerekli tüm veri bilgeis.net portaline üzerinde tutulan istatistiklerden sağlanmıştır. Kullanıcı eğilimlerini ortaya çıkarmak amacıyla toplam kullanıcı sayısı, çalışan kullanıcı sayısı, işveren kullanıcı sayısı ve sertifika sayısı değişkenleri 19.08.2017 ile 19.11.2017 tarihleri arasında incelenmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışmanın verileri betimsel istatistik yöntemleri ile analiz edilmiştir. Sonuçlar frekans ve yüzde şeklinde raporlanmıştır. Portal üzerinde tutulan veriler öncelikle MS

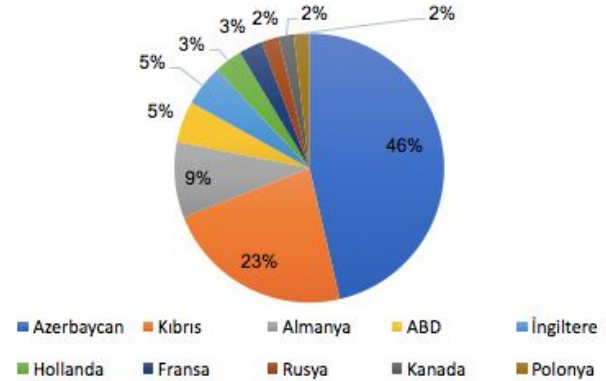
Excel programına aktarılmış ve burada analizler yapılarak bulgulara ulaşılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada ortaya çıkarılan kullanıcı eğilimleri bilgeis.net KAÇD portalinin ilk dört ay kullanımını kapsamaktadır. Ayrıca, genel kullanıcı eğilimleri portal ile ilgili altyapı çalışmalarının devam etmesinden ötürü 19.08.2017 tarihinden itibaren kayıt altına alınmaya başlanmıştır.

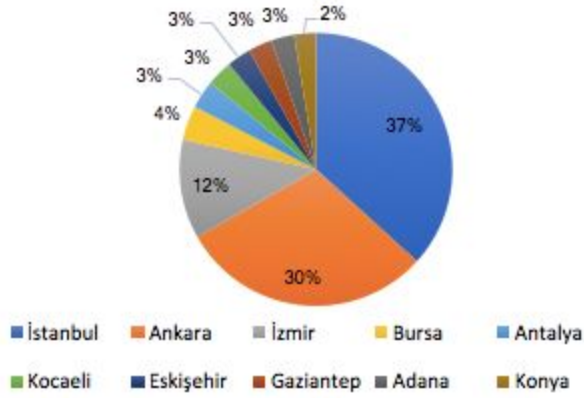
Bulgular

Bu bölümde araştırma sorularına ilişkin bulgular sırasıyla paylaşılmıştır.

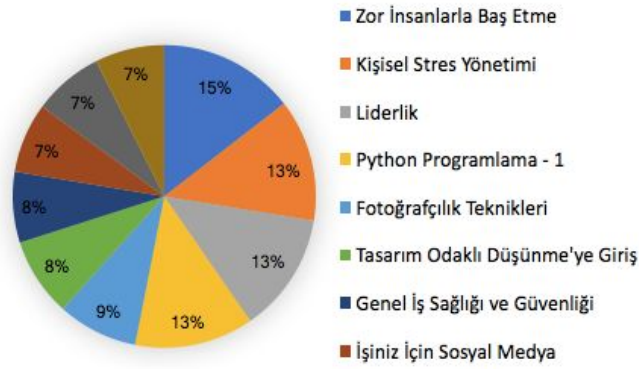
Grafik 1. Yurt Dışı-Kullanıcı İlişkisi

Grafik 1 incelendiğinde, Bilgeİş tamamen Türkiye içindeki kullanıcıları hedefleyen bir platform olmasına rağmen yurt dışından 485 kullanıcının portal üzerinden ders aldığı görülmektedir. İlk iki sırada Azerbaycan ve Kıbrıs bulunmaktadır.

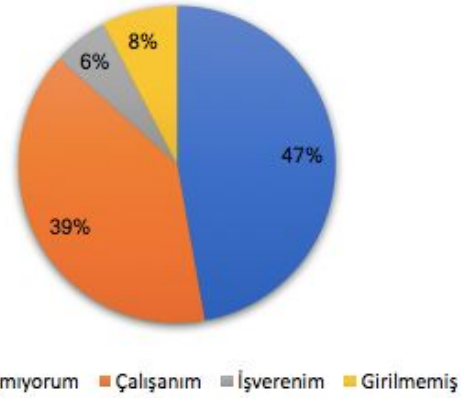
Grafik 2. En Çok Kullanıcıya Sahip İller

Grafik 2’de yer alan portalden ders alan kullanıcıların şehir dağılımları incelendiğinde, Bilgeİş’in en çok kullanıcıya sahip olduğu iller İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Antalya’dır.

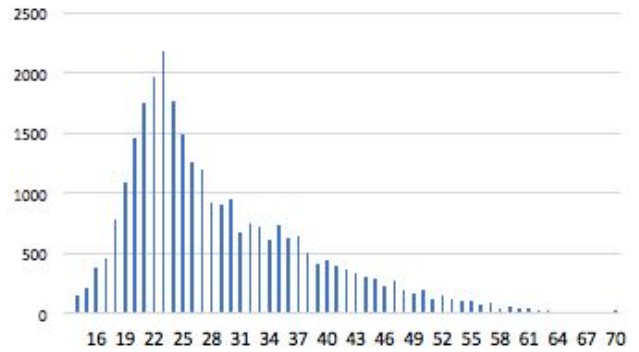
Grafik 3. En Çok Tercih Edilen Dersler

Grafik 3 incelendiğinde, Bilgeİş üzerinde yer alan derslerin çoğunluğu teknoloji ve programlama odaklı olmasına rağmen en çok kullanıcının kayıt olduğu derslerin kişisel gelişim üzerine olan Zor İnsanlarla Baş Etme, Kişisel Stres Yönetimi ve Liderlik dersleri olduğu görülmektedir.

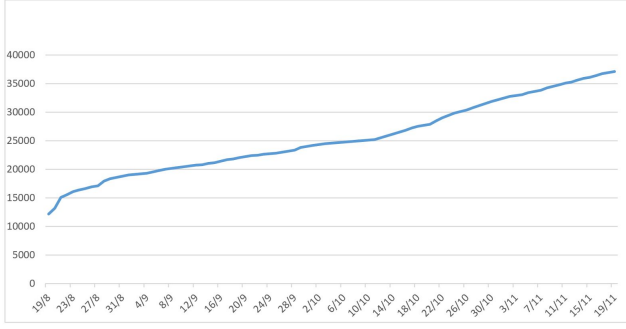
Grafik 4. İş Durumu-Kullanıcı İlişkisi

Bilgeİş projesi ilk olarak KOBİ işveren ve çalışanlarının kapasitelerini ve uyum yeteneklerini arttırmak amacıyla oluşturulan bir platform olmasına rağmen, portalde 100 dersin aktif olarak yer almasının ardından kullanıcılarının büyük çoğunluğunun çalışmayan kişilerden ve öğrencilerden oluştuğu görülmektedir. Grafik 4 üzerinde gösterilen veriler ışığında kullanıcıların neredeyse yarısının çalışmayan bireylerden oluştuğunu söylemek mümkündür.

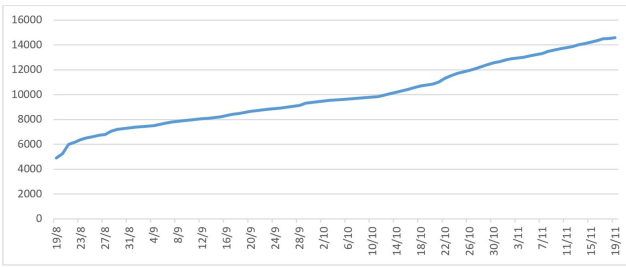
Grafik 5. Kullanıcı-Yaş İlişkisi

Grafik 5 incelendiğinde, Bilgeİş kullanıcılarının yaklaşık olarak yarısını yirmili yaşlardaki kullanıcılar oluşturmaktadır. Bu da portalin öğrenciler tarafından çok tercih edildiğinin bir göstergesi olarak sayılabilir.

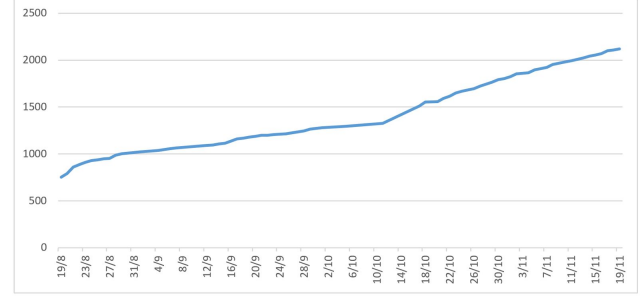
Grafik 6. Toplam Kullanıcı Sayısı

Grafik 6 incelendiğinde, 19 ağustosta 12196 olan kullanıcı sayısının 19 Kasım itibariyle 37114 kullanıcıya ulaştığı görülmektedir. Bu veri, üç ay gibi kısa bir süre zarfında portal üzerindeki kullanıcı sayısı üçe katlandığını işaret etmektedir.

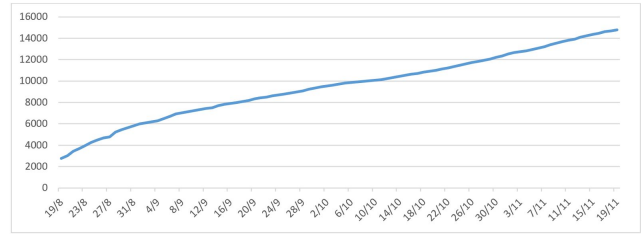
Grafik 7. Çalışan Kullanıcı Sayısı

Grafik 7' de yer alan toplam kullanıcı sayısı içinde herhangi bir işte çalışan kullanıcı sayısı incelendiğinde, 19 Ağustos'ta 4887 olan kullanıcı sayısı 19 Kasım itibariyle 14601 bir işte çalışan kullanıcıya ulaşmıştır. Portalde herhangi bir işte çalışan kullanıcı sayısı tüm kullanıcıların %39,34'ünü oluşturmaktadır.

Grafik 8. İşveren Kullanıcı Sayısı

Grafik 8 incelendiğinde, toplam kullanıcı sayısı içinde işveren katımcı sayısı incelendiğinde, 19 ağustosta 752 olan kullanıcı sayısı 19 Kasım itibariyle 2119 kullanıcıya ulaştığı görülmektedir. Portal üzerinde herhangi bir işte çalışan ve işveren olan kullanıcılar dışında kalan 17443 (%47) kişi ise herhangi bir işte çalışmayan kullanıcılardan ve öğrencilerden (lise, üniversite, lisans üstü) oluşmaktadır.

Grafik 9. Toplam Sertifika Sayısı

Grafik 9 incelendiğinde, portal üzerindeki derslerin %70'inin tamamlanması yoluyla kullanıcılar tarafından elde edilen sertifika sayıları 19 Ağustos'ta 2764 iken, bu sayı 19 Kasım itibariyle 14797 sertifikaya ulaşmıştır.

Sonuç

Bilgeİş Projesi özellikle ülkemizdeki KOBİ çalışan ve yöneticilerine yönelik dersler oluşturma hedefiyle yola çıksa da, portalde ilk 10 dersin yayınlanmasından itibaren çok geniş ve farklı kitlelerin beğenisini kazanmıştır. Çalışmayan kişiler, dezavantajlı bireyler, lise ve üniversite öğrencileri dahil pek çok kullanıcı Bilgeİş KAÇD'lerini tamamlayarak sertifika sahibi olmuştur. Portaldeki 100 dersin de kolay tamamlanabilir modüler yapısı, etkileşimli uygulamalar ve gerçek hayat örneklerine dayalı videolar

gibi pek çok bileşen sayesinde Bilgeİş'in kısa zamanda ülkemizin en çok tercih edilen KAÇD Portalı olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışmada sunulan istatistiksel veriler de portaldeki hızlı büyümeyi kanıtlar niteliktedir. Özellikle geçtiğimiz 3 ay içerisinde, kullanıcı sayısındaki 3 kat ve alınan sertifika sayılarındaki yaklaşık 5 kat artış oranı, önümüzdeki aylar içinde ODTÜ tarafından ücretsiz olarak sağlanan bu eğitim hizmetine dair umut vadeden bir başarı olarak tanımlanabilir. Son olarak, bu çalışmada sunulan veriler projenin sadece küçük bir kısmını göstermektedir. Bilgeİş projesi sayesinde KAÇD konusunda önemli araştırmalar ile ilgili çalışmalar devam etmekte olup bu alanda dünya çapında bir örnek oluşturmak temel hedeflerin başındadır.

KAYNAKÇA

[1] Gerber, J. (2014). MOOCs: Innovation, Disruption and Instructional Leadership in Higher Education. *Journal of Educational Technology & Society*, 15(4), 380-389.

[2] Morris, I. L. (2014). *An exploratory analysis of motivation and engagement in Massive Online Open Courses (MOOCs)*. University of California, Riverside.

[3] Conole, G. (2013). MOOCs as disruptive technologies: strategies for enhancing the learner experience and quality of MOOCs. *Revista de Educación a Distancia*, 39, 1-17.

[4] Milligan, C., Littlejohn, A., & Margaryan, A. (2013). Patterns of engagement in connectivist MOOCs. *Journal of Online Learning and Teaching*, 9(2), 149.

[5] Clow, D. (2013). An overview of learning analytics. *Teaching in Higher Education*, 18(6), 683-695.

[6] Cormier, D., & Siemens, G. (2010). Through the open door: Open courses as research, learning, and engagement. *EDUCAUSE Review*, 45(4), 30-39.

[7] Kop, R., & Carroll, F. (2011). Cloud computing and creativity: Learning on a massive open online course. *European Journal of Open, Distance and E-learning*, 14(2).

[8] Ho, A.D., Chuang, I., Reich, J., Coleman, C.A., Whitehill, J., Northcutt, C.G., Petersen, R. (2015). HarvardX and MITx: Two Years of Open Online Courses Fall 2012-Summer 2014, retrieved March 1, 2016 from <http://ssrn.com/abstract=2586847>

[9] Liyanagunawardena, T., Williams, S. and Adams, A.

(2013) The impact and reach of MOOCs: developing countries' perspective. *eLearning Papers* (33). ISSN 1887-1542

[10] Siemens, G., Irvine, V., and Code, J., 2013. Guest Editors' Preface to the Special Issue on MOOCs. An Academic Perspective on an Emerging Technological and Social Trend. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching* 9, 2, iii-vi

ÖZGEÇMİŞ(LER)

Büşra Küçük

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümü 4. sınıf öğrencisidir. Bilgeİş KAÇD Portalinde çevrim içi asistan olarak çalışmaktadır.

Sezin Eşfer

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır ve aynı bölümde doktora öğrencisidir. KAÇD, e-öğrenme, insan bilgisayar etkileşimi ve öğretim tasarımı alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir. Ayrıca, Bilgeİş Projesi operasyon yönetim biriminde görev yapmaktadır.

Berkan elik

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Bilgisayar ve ğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır ve aynı bölümde doktora öğrencisidir. Hizmet ncesi ğretmen eğitimi, teknoloji entegrasyonu, mobil öğrenme, e-öğrenme, yetişkin eğitimi ve ğretim tasarımı alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir. Ayrıca, Bilgeř Projesi operasyon yönetim biriminde görev yapmaktadır.

Kürşat aęıltay

Prof. Dr. Kürşat ağıltay, ODTÜ Bilgisayar ve ğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde ğretim yesi ve Grsel-İşitsel Sistemler Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde yönetici olarak görev yapmaktadır. Aynı zamanda, ODTÜ ğretim Teknolojileri Destek Ofisi'nin koordinatrdr. KAÇD, açık öğrenme kaynakları, İnsan-bilgisayar etkileşimi, ğretim teknolojileri, elektronik oyunlar ile ilgili sosyal ve bilişsel konular, teknolojinin sosyo-kültürel yönleri, uzaktan öğrenme gibi konular üzerine araştırmalarının yanı sıra Bilgeř Projesinin kurucusu ve yöneticisi olarak çalışmaya devam etmektedir.